

Ca învățăm metodic șahul

XXI. - Cum trebuiesc studiate deschiderile

Am văzut care sunt principiile generale ale jocului în deschidere (articolele Nr. 7-8) și în legătură cu acestea, diferite greșeli de bază care se pot face, cum se profită de pe urma acestor greșeli și felul cum trebuiesc evitate (articolele 10-11). Un capitol special a fost consacrat sacrificiilor de pion în deschidere, care constituie forma cea mai frecventă de răsturnare a echilibrului normal care există între cele trei elemente de bază ale șahului: piesele, spațiul și timpul. Rămâne acum să lămurim pe cititorii noștri asupra a ceea ce în mod general se numește teoria deschiderilor și constituie capitolul cel mai studiat al teoriei șahului.

Dela început trebuie să combatem (ca falsă și dăunătoare), metoda de studiu pe care o susțin și o aplică foarte mulți jucători (unii chiar foarte buni), anume de a învăța pe dinafară cât mai multe variante analizate, sperând cu ajutorul lor să ducă pe adversar pe un teren necunoscut și să-l bată cu ușurință.

Este indiscutabil că orice jucător care vrea să progreseze, trebuie să aibă un oarecare bagaj de variante uzitate, să știe cursurile clasice în diferite deschideri, iar în acelea pe care și le alege și are intenția să le joace, să cunoască un număr destul de mare de continuări, — dar asimilarea lor nu trebuie niciodată făcută numai pe bază de memorie. Mult mai important este ca fiecare jucător, cunoscând principiile generale despre jocul în deschidere (valoarea pieselor, a spațiului — Centrul — și a timpului) să caute să înțeleagă mai întâi ideea de bază a fiecărei deschideri și numai după aceea să se pună la curent cu variantele analizate, care nu fac decât să ilustreze întotdeauna, aceea idee.

În felul acesta se evită cazurile atât de frecvente, când un jucător începător care „știe” teorie este învins cu ușurință de către un altul, care a prins ceva din logica jocului, dar n'a deschis niciodată o carte de șah. Desfășurarea partidei este aproape întotdeauna aceeași: la un moment dat (de obicei la a 3-a sau a 4-a mutare), jucătorul care nu știe teoria, face o mutare oarecare, despre care în cartea pe care a învățat-o celălalt, nu scrie nimic. Cel care „știe” deschiderea, adică a învățat pe de rost câteva variante, este

surprins. El își dă seama că din moment ce mutarea adversarului său nu este analizată, ea probabil nu este cea mai bună, — ar vrea să tragă vreun folos din asta, — dar nu știe cum. De obicei rămâne desorientat în mijlocul unei poziții la care n'a ajuns prin forțe proprii (deci nu știe scopul mutărilor făcute până atunci — erau doar în cartel), mută greșit, și... pierde.

Dacă jucătorul care învățase pe dinafară cele câteva variante, ar fi cunoscut și planul strategic al deschiderii respective, el ar fi reușit fără îndoială să exploateze mutarea greșită a adversarului, căci ar fi continuat — aplicând principiile generale ale jocului — în spiritul aceluși plan strategic, fără să se simtă pierdut în labirintul de posibilități al poziției.

Aceasta cu atât mai mult, cu cât toate deschiderile conțin idei strategice a căror aplicare depășește limita mutărilor analizate, prelungindu-se adeseori până departe în jocul de mijloc. Este evident deci, că un jucător care vrea să joace logic — deci cu un plan — este obligat să cunoască ideea deschiderii pe care o joacă, pentru a putea să-și concentreze forțele, nu la găsirea planului de joc în deschidere și în prima fază a jocului de mijloc, — ci la aplicarea lui cât mai corectă.

Fiecare deschidere determină anumite formații de pioni (în termenii șahiști: „Schelete de pioni”), care la rândul lor determină care sunt punctele tari și slăbiciunile poziției respective. Cunoașterea lor este absolut necesară, pentru a ști cum trebuiesc postate figurile, astfel ca să aperi cât mai bine punctele slabe ale poziției proprii și să atace cât mai puternic slăbiciunile adversarului.

De aceste lucruri ne vom ocupa însă mai pe larg în cadrul studiului jocului de mijloc. Pentru moment, ceea ce rămâne stabil, este că orice jucător care vrea să progreseze, trebuie să cunoască mai întâi ideile strategice ale deschiderilor pe care vrea să le joace și numai după aceea să se familiarizeze cu variantele analizate.

Mai rămâne de discutat o chestiune, care preocupă pe foarte mulți jucători, mai ales începători: ce deschidere să joace? Să înceapă partida cu pionul regelui, al damei, sau poate mai bine cu un cal? Iar cu negrul, ce apărare să

adopte împotriva diferitelor deschideri pe care le poate juca albul?

Dela început trebuie să lămurim pe cititorii noștri, că nici cei mai mari maeștri nu cunosc amănunt toate deschiderile. Fiecare dintre ei, utilizează anumite sisteme când joacă cu albul și altele când are negrul. Astfel, de exemplu, timp de mulți ani marele maestru sovietic Flohr nu a jucat la alb decât 1. d2-d4, iar la negru apărarea Gruenfeld (împotriva lui 1. d4) și apărarea Caro-Kann (împotriva 1. e4). Unii jucători au un repertoriu de deschideri mai larg, alții mai redus. Astfel, Alehin făcea parte dintre primii, datorită memoriei sale excepționale, în timp ce maestrul maghiar Barcza, joacă actualmente la alb numai așa zisul sistem Barcza (1. Cc3 urmat de g3, Ng2, 0-0, după care se joacă d4 sau c4, după circumstanțe), iar la negru numai apărarea Siciliană (contra 1. e4).

Între aceste două extreme, există desigur tot felul de jucători, mai mult sau mai puțin cunoscători ai teoriei deschiderilor. Ei își aleg repertoriul în raport cu preferințele personale, cu stilul și forța lor de joc. Un jucător îndrăznet, căruiu îi plac combinațiile, va prefera jocul de gambit, și complicațiile în care pot surveni posibilități de sacrificii. Din contra, un jucător pozițional, va evita orice risc, adoptând deschideri solide în care posibilitățile de combinații sunt mai reduse.

Având în vedere experiența jocului de concurs și a afirmațiilor multor maeștri, sfătuim pe cititorii noștri, care abia acum încep să învețe organizat șahul, să prefere la început jocul de gambit, de combinații. În felul acesta, ei își vor apropia multe din subtilitățile tactice ale șahului, care dau posibilitatea unei mai ușoare aplicări a ideilor strategice. Cum a spus și Alehin, — șahul se bazează mai întâi pe tactică. Este inutil să fii un bun strateg, dacă nu știi să combini, sau să perei combinațiile adversarului.

Idellele strategice ale gambitelor fiind simple, urmărirea lor este ușoară, chiar pentru jucători foarte puțin experimentați. Numai după o oarecare practică în acest domeniu este indicată trecerea la jocul pozițional, mai greu de stăpânit și care necesită un bagaj de cunoștințe mai mare.